

Relativní majetkové práva

Vznik závazků

- Ze závazku má věřitel vůči dlužníku **právo na určité plnění** jako na pohledávku a dlužník má **povinnost toto právo splněním dluhu uspokojit**.
- Plnění, které je předmětem závazku, musí být majetkové povahy a odpovídat zájmu věřitele, i když tento zájem není jen majetkový.
- Závazek vzniká:
  - ze smlouvy,
  - z protiprávního činu,
  - z jiné právní skutečnosti, která je k tomu podle právního řádu způsobilá.

Smlouva – okamžik uzavření smlouvy

- **Smlouvou** projevují strany vůli zřídit mezi sebou závazek a řídit se obsahem smlouvy.
- Ustanovení o smlouvách se použijí přiměřeně i na projev vůle, kterým se jedna osoba obrací na osoby jiné, ledaže to vylučuje povaha projevu vůle nebo zákon.
- Smlouva je **uzavřena, jakmile si strany ujednaly její obsah.** V mezích právního řádu je stranám ponecháno na vůli svobodně si smlouvu ujednat a určit její obsah. ;

Fikce uzavření smlouvy

Považují-li strany smlouvu za uzavřenou, ač si ve skutečnosti neujednaly náležitost, již měly ve smlouvě ujednat, hledí se na projev jejich vůle jako na uzavřenou smlouvu, lze-li, zvláště s přihlédnutím k jejich následnému chování, rozumně předpokládat, že by smlouvu uzavřely i bez ujednání této náležitosti. Dala-li však některá ze stran již při uzavírání smlouvy najevo, že dosažení shody o určité náležitosti je předpokladem uzavření smlouvy, má se za to, že smlouva uzavřena nebyla; tehdy ujednání o ostatních náležitostech strany nezavazuje, ani byl-li o nich vyhotoven zápis.

Smlouva – předsmluvní informační povinnost

- Při jednání o uzavření smlouvy si smluvní strany vzájemně sdělí všechny skutkové a právní okolnosti, o nichž ví nebo vědět musí, tak, aby se každá ze stran mohla přesvědčit o možnosti uzavřít platnou smlouvu a aby byl každé ze stran zřejmý její zájem smlouvu uzavřít.
- Poskytnou-li si strany při jednání o smlouvě údaje a sdělení, má každá ze stran právo vést o nich záznamy, i když smlouva nebude uzavřena.
- Získá-li strana při jednání o smlouvě o druhé straně důvěrný údaj nebo sdělení, dbá, aby nebyly zneužity, nebo aby nedošlo k jejich prozrazení bez zákonného důvodu. Poruší-li tuto povinnost a obohatí-li se tím, vydá druhé straně to, oč se obohatila.

Nepoctivé ukončení jednání o smlouvě

- Každý může vést jednání o smlouvě svobodně a neodpovídá za to, že ji neuzavře, ledaže jednání o smlouvě zahájí nebo v takovém jednání pokračuje, aniž má úmysl smlouvu uzavřít.
- Dospějí-li strany při jednání o smlouvě tak daleko, že se uzavření smlouvy jeví jako vysoce pravděpodobné, jedná nepoctivě ta strana, která přes důvodné očekávání druhé strany v uzavření smlouvy jednání o uzavření smlouvy ukončí, aniž pro to má spravedlivý důvod.
- Strana, která jedná nepoctivě, **nahradí** druhé straně **škodu**, nanejvýš však v tom rozsahu, který odpovídá ztrátě z neuzavřené smlouvy v obdobných případech.

Uzavření smlouvy

- Návrh na uzavření smlouvy – nabídka
- Akceptace

Návrh na uzavření smlouvy - nabídka

Návrh na uzavření smlouvy

- Z návrhu na uzavření smlouvy musí být zřejmé, že ten, kdo jej činí, má úmysl uzavřít určitou smlouvu s osobou, vůči níž nabídku činí.

Obsah nabídky

- Právní jednání směřující k uzavření smlouvy je nabídkou, pokud obsahuje podstatné náležitosti smlouvy tak, aby smlouva mohla být uzavřena jeho jednoduchým a nepodmíněným přijetím, a pokud z něho plyne vůle navrhovatele být smlouvou vázán, bude-li nabídka přijata.
- Má se za to, že návrh dodat zboží nebo poskytnout službu za určenou cenu učiněný při podnikatelské činnosti reklamou, v katalogu nebo vystavením zboží je nabídkou s výhradou vyčerpání zásob nebo ztráty schopnosti podnikatele plnit.

Projev vůle, který nevyhovuje, není nabídkou a nemůže být proto přijat. Nabídka učiněná ústně musí být přijata bezodkladně, ledaže něco jiného plyne z jejího obsahu nebo z okolností, za nichž se stala. To platí i tehdy, byla-li přítomné osobě předložena nabídka učiněná v písemné formě.

Nabídka je neodvolatelná, je-li to v ní výslovně vyjádřeno, nebo dohodnou-li se tak strany. Nabídka je rovněž neodvolatelná, plyne-li to z jednání stran o uzavření smlouvy, z jejich předchozího obchodního styku, anebo ze zvyklostí.

Návrh na uzavření smlouvy - nabídka

Zrušení nabídky

- I když je nabídka neodvolatelná, lze ji **zrušit**, pokud zrušovací projev dojde druhé straně před doručením nabídky nebo alespoň současně s ním.

Odvolání nabídky

- I když je nabídka odvolatelná, **nelze ji odvolat ve lhůtě určené pro její přijetí, ledaže se to v nabídce vyhradí.** Odvolatelnou nabídku lze odvolat, jen pokud odvolání dojde druhé straně dříve, než ta odeslala přijetí nabídky.
- Nabídku nelze odvolat, pokud je v ní vyjádřena neodvolatelnost.
- Je-li nabídka odmítnuta, zaniká účinností odmítnutí.

Přijetí nabídky

Přijetí nabídky

- Osoba, které je nabídka určena, nabídku **přijme, projeví-li s ní včas vůči navrhovateli souhlas**. Mlčení nebo nečinnost samy o sobě přijetím nejsou.
- Projev vůle, který obsahuje dodatky, výhrady, omezení nebo jiné změny, je odmítnutím nabídky a považuje se za novou nabídku. Přijetím nabídky je však odpověď, která vymezuje obsah navržené smlouvy jinými slovy.
- Odpověď s dodatkem nebo odchylkou, která podstatně nemění podmínky nabídky, je přijetím nabídky, pokud navrhovatel bez zbytečného odkladu takové přijetí neodmítne
- Přijetí nabídky lze **zrušit**, dojde-li zrušení navrhovateli nejpozději s přijetím.
- I pozdní přijetí nabídky má účinky včasného přijetí, pokud navrhovatel bez zbytečného odkladu alespoň ústně vyrozumí osobu, které nabídku učinil, že přijetí považuje za včasné, nebo se začne chovat ve shodě s nabídkou.
- Smlouva je uzavřena okamžikem, kdy přijetí nabídky nabývá účinnosti.

Obsah smlouvy

- Strany mohou uzavřít i takovou smlouvu, která není zvláště jako typ smlouvy upravena. (**inominátní smlouva** – nepojmenovaná)
- Je-li smlouva bezúplatná, má se za to, že se dlužník chtěl zavázat spíše méně než více.
- Má se za to, že ujednání, že určitá část obsahu smlouvy bude mezi stranami ujednána dodatečně, je podmínkou účinnosti uzavřené smlouvy.

Obchodní podmínky

- Část obsahu smlouvy lze určit odkazem na obchodní podmínky, které navrhovatel připojí k nabídce nebo které jsou stranám známy. Odchylná ujednání ve smlouvě mají před zněním obchodních podmínek přednost.

Překvapivá ustanovení

- Ustanovení obchodních podmínek, které druhá strana nemohla rozumně očekávat, je neúčinné, nepřijala-li je tato strana výslovně; k opačnému ujednání se nepřihlíží. Zda se jedná o takové ustanovení, se posoudí nejen vzhledem k jeho obsahu, ale i ke způsobu jeho vyjádření.

Forma smlouvy

- Není-li smlouva uzavřena slovy, musí být **z okolností zřejmá vůle stran ujednat její náležitosti**; přitom se přihlédne nejen k chování stran, ale i k vydaným ceníkům, veřejným nabídkám a jiným dokladům.
- Po uzavření smlouvy mezi stranami **v jiné formě než písemné** je stranám ponecháno na vůli, zda si obsah smlouvy v písemné formě potvrdí.
- Dohodnou-li se strany, že pro uzavření užijí určitou formu, má se za to, že **nechtějí být vázány, nebude-li tato forma dodržena**. To platí i tehdy, projeví-li jedna ze stran vůli, aby smlouva byla uzavřena v písemné formě.

Účinky smlouvy

- **Smlouva strany zavazuje.** Lze ji změnit nebo zrušit jen se souhlasem všech stran, anebo z jiných zákonných důvodů.
- Skutečnost, že strana nebyla při uzavření smlouvy oprávněna nakládat s tím, co má být podle smlouvy plněno, sama o sobě neplatnost smlouvy nevyvolává.
- Stanoví-li zákon, že je k účinnosti smlouvy třeba rozhodnutí určitého orgánu, je **smlouva účinná tímto rozhodnutím**.
- Nebyl-li návrh na rozhodnutí podán do jednoho roku od uzavření smlouvy, má se za to, že se smlouva od počátku ruší. To platí i v případě, že byl návrh zamítnut.
- Poskytne-li strana postupně uzavřenými smlouvami různým osobám právo užívat nebo požívat tutéž věc v tutéž dobu, nabývá takové právo osoba, které převodce poskytl věc k užívání nebo požívání nejdříve. Není-li nikdo takový, náleží právo osobě, s níž byla uzavřena smlouva, která nabyla účinnosti jako první.

Obsah závazků

- **Dlužník** – subjektivní povinnost (dluh) – povinnosti plnit dluh
  - něco dát,
  - něco konat,
  - něčeho se zdržet
  - něco strpět
- **Věřitel** – subjektivní právo (pohledávka)
  - součástí je zpravidla nárok (tj. právo pro získání nároku použít prostředky státního donucení)

Úplata za plnění

- Plyne-li ze smlouvy povinnost stran poskytnout a přijmout **plnění za úplatu**, aniž je ujednána její výše, či způsob, jakým bude tato výše určena, **platí**, že úplata byla **ujednána ve výši obvyklé v době a v místě uzavření smlouvy**. Nepodaří-li se takto výši úplaty určit, určí ji soud s přihlédnutím k obsahu smlouvy, povaze plnění a zvyklostem.

Ochrana slabší strany

NOZ

- Zásada autonomie vůle
- Zásada smluvní svobody

X

- Zásada ochrany slabšího (často se s autonomií vůle střetává)

Slabší strana – strana, která nemůže dost dobře prosadit své zájmy, uplatnit se při vyjednávání podmínek smlouvy

Příkaz podnikatelům, domněnka slabší strany

- Kdo jako podnikatel vystupuje vůči dalším osobám v hospodářském styku, **nesmí svou kvalitu odborníka ani své hospodářské postavení zneužít k vytváření nebo k využití závislosti slabší strany a k dosažení zřejmé a nedůvodné nerovnováhy ve vzájemných právech a povinnostech stran.**
- Má se za to, že **slabší stranou** je vždy osoba, která vůči podnikateli v hospodářském styku vystupuje mimo souvislost s vlastním podnikáním.

Např. spotřebitelské, nájemní, zaměstnanecké vztahy

Neúměrné zkrácení

- Zaváží-li se strany k vzájemnému plnění a **je-li plnění jedné ze stran v hrubém nepoměru** k tomu, co poskytla druhá strana, může zkrácená strana požadovat zrušení smlouvy a navrácení všeho do původního stavu, ledaže jí druhá strana doplní, oč byla zkrácena, se zřetelem k ceně obvyklé v době a místě uzavření smlouvy. To neplatí, pokud se nepoměr vzájemných plnění zakládá na skutečnosti, o které druhá strana nevěděla ani vědět nemusela.
- nepoužije pro případ nabytí na komoditní burze, při obchodu s investičním nástrojem podle jiného zákona, v dražbě či způsobem postaveným veřejné dražbě naroveň, ani pro případ sázky nebo hry, anebo při narovnání nebo novaci, pokud byly poctivě učiněny.
- Právo nevzniká, pokud důvod nepoměru vzájemných plnění vyplývá ze zvláštního vztahu mezi stranami, zejména **pokud zkrácená strana měla úmysl plnit zčásti za úplatu a zčásti bezúplatně**, nebo jestliže již nelze výši zkrácení zjistit.
- Právo podle nevzniká ani tehdy, vzdala-li se jej zkrácená strana výslovně a prohlásila-li, že plnění **přijímá za mimořádnou cenu ze zvláštní obliby**, anebo souhlasila-li s neúměrnou cenou, ač jí skutečná cena plnění byla nebo musela být známa.
- Právo zaniká, **není-li uplatněno do jednoho roku od uzavření smlouvy.**

Lichva

- **Neplatná je smlouva**, při jejímž uzavírání někdo zneužije tísně, nezkušenosti, rozumové slabosti, rozrušení nebo lehkomyšlnosti druhé strany a ***dá sobě nebo jinému slíbit či poskytnout plnění, jehož majetková hodnota je k vzájemnému plnění v hrubém nepoměru.***

Adhezní smlouvy

- **Adhezní smlouvy** - smlouvy, u nichž nedochází mezi kontrahenty k vyjednávání
  - založeny na principu „**take it or leave**“; často jsou užívány v hromadném smluvním styku, při kterém šetří náklady smluvních stran.
- *Různé formulářové smlouvy (smlouvy o dodávkách energií)*

Smlouvy uzavřené adhezním způsobem

- Ustanovení o smlouvách uzavíraných adhezním způsobem platí pro každou smlouvu, jejíž základní podmínky byly určeny jednou ze smluvních stran nebo podle jejích pokynů, aniž slabší strana měla skutečnou příležitost obsah těchto základních podmínek ovlivnit.
- Použije-li se k uzavření smlouvy se slabší stranou smluvní formulář užívaný v obchodním styku nebo jiný podobný prostředek, má se za to, že **smlouva** byla **uzavřena adhezním způsobem**.

Smlouvy uzavřené adhezním způsobem

Včleňovací doložka

- Doložka ve smlouvě uzavřené adhezním způsobem, která odkazuje na podmínky uvedené mimo vlastní text smlouvy, je platná, byla-li slabší strana s doložkou a jejím významem seznámena nebo prokáže-li se, že význam doložky musela znát.

Nebezpečné doložky

- Obsahuje-li smlouva uzavřená adhezním způsobem doložku, kterou lze přečíst jen se zvláštními obtížemi, nebo doložku, která je pro osobu průměrného rozumu nesrozumitelná, je tato doložka platná, nepůsobí-li slabší straně újmu nebo prokáže-li druhá strana, že slabší straně byl význam doložky dostatečně vysvětlen.
- Obsahuje-li smlouva uzavřená adhezním způsobem doložku, která je pro slabší stranu zvláště nevýhodná, aniž je pro to rozumný důvod - neplatná

Záloha + závdavek

Záloha

- Má se za to, že co dala jedna strana druhé před uzavřením smlouvy, je záloha.

Závdavek

→ *potvrzení o uzavření smlouvy spojené s částečnou platbou*

- Byl-li ujednán závdavek, vyžaduje se, aby byl odevzdán nejpozději při uzavření smlouvy. Závdavkem se potvrzuje uzavření smlouvy a strana, která jej dala, poskytuje jistotu, že dluh splní.
- Nesplní-li se dluh z příčiny na straně toho, kdo dal závdavek, může si **druhá strana** závdavek **ponechat**. Dala-li tato strana závdavek, má právo požadovat, aby jí buď bylo vydáno dvojnásobně tolik, anebo aby dlužník dluh splnil, nebo, není-li splnění dluhu již možné, náhradu škody.
- Dala-li strana závdavek a bylo-li zároveň ujednáno právo odstoupit od smlouvy, aniž se zvlášť ujednalo odstupné, považuje se závdavek za **odstupné**. Odstoupí-li od smlouvy strana, která závdavek dala, ztrácí právo na jeho vrácení; odstoupí-li strana, která závdavek přijala, vydá druhé dvojnásobně tolik.

Změny závazků

Změny v subjektech závazků – změna na straně dlužníka nebo věřitele

- Postoupení pohledávky (cese)
- Převzetí dluhu (intercese privativní)
- Přistoupení k dluhu (intercese kumulativní)

Postoupení pohledávky

→ převod pohledávky na nového věřitele (na místo dosavadního nastupuje věřitel nový)

- není nutný souhlas dlužníka
- možno dohodou, ze zákona, rozhodnutím soudu

Postoupení pohledávky

- Postoupením pohledávky nabývá postupník také její příslušenství a práva s pohledávkou spojená, včetně jejího zajištění.
- Postupitel vydá postupníkovi potřebné doklady o pohledávce a sdělí mu vše, co je k uplatnění pohledávky zapotřebí.
- Postoupit lze pohledávku, kterou **lze zcizit**, pokud to ujednání dlužníka a věřitele nevylučuje.
- **Nelze** postoupit **pohledávku, která zaniká smrtí** nebo jejíž **obsah by se změnou věřitele k tíži dlužníka změnil**.
- Byla-li pohledávka postoupena za úplatu, **odpovídá** postupitel postupníkovi až do výše přijaté úplaty s úroky za to, že pohledávka v době postoupení **trvala, a ručí za její dobytost**. To neplatí, pokud postupník věděl, že pohledávka je budoucí, nejistá nebo nedobytná.
- Postupitel neodpovídá za dobytost postoupené pohledávky, stala-li se nedobytnou až po postoupení buď **náhodou**, anebo **nedopatřením postupníka**. Nedopatření lze postupníku přičíst zejména tehdy, pokud nevymáhá pohledávku bez zbytečného odkladu poté, co se stala splatnou nebo odloží-li splatnost pohledávky.

Převzetí dluhu

→ na místo dosavadního dlužníka nastupuje dlužník nový

Nutný souhlas věřitele!

- **Obsah závazku** se převzetím dluhu **nemění**. Přejímateli dluhu náleží všechny námitky, které mohl uplatnit původní dlužník. Převzetí dluhu se nedotýká ani vedlejších práv spojených s pohledávkou.
- **Zajištění dluhu** poskytnuté třetí osobou však trvá jen tehdy, souhlasí-li třetí osoba se změnou v osobě dlužníka.

Přistoupení k dluhu

→ nový subjekt se zaváže vůči věřiteli, že splní za dlužníka

- Kdo bez dlužníkovy souhlasu ujedná s věřitelem, že **za dlužníka splní jeho dluh**, stává se **novým dlužníkem vedle původního dlužníka** a je spolu s ním **zavázán společně a nerozdílně**.
- Zajistila-li dluh původního dlužníka třetí osoba, **nelze** proti ní nastoupit **pro neplnění dluhu novým dlužníkem**, ledaže k tomu dala souhlas.

Změny v obsahu závazků

- Stranám je na vůli ujednat si změnu svých práv a povinností.

Novace

- Dohodou o změně obsahu závazku se dosavadní závazek ruší a nahrazuje se novým závazkem. Může-li však dosavadní závazek vedle nového závazku obstát, má se za to, že nebyl zrušen.

Narovnání

- Dosavadní závazek lze nahradit novým závazkem i tak, že si strany ujednáním upraví práva a povinnosti mezi nimi dosud sporné nebo pochybné. Týká-li se narovnání věcného práva k věci zapsané do veřejného seznamu, nastávají účinky narovnání zápisem do tohoto seznamu.
- Narovnání **nelze** odporovat jen proto, že jím vznikl nepoměr mezi vzájemným plněním stran.
- Platnost narovnání není dotčena omylem v tom, co bylo mezi stranami sporné nebo pochybné, ledaže omyl vyvolala některá strana lstí. Narovnání dohodnuté v dobré víře nepozbývá platnosti ani tehdy, zjistí-li se na základě skutečností vyšších najevo dodatečně, že některá ze stran pohledávku neměla.
- Ujednání o novaci nebo o narovnání vyžaduje písemnou formu, byl-li i původní závazek zřízen v písemné formě, nebo činí-li se o právu již promlčeném.

Zánik závazků

→ v případě, že nastane právní skutečnost, se kterou právní předpisy OP zánik závazkového vztahu spojují

- Splnění
- Jiné způsoby zániku závazků

Splnění

→ Splněním dluhu závazek zaniká.

- Dlužník musí dluh splnit na svůj náklad a nebezpečí řádně a včas.
- Proti své vůli nemůže být věřitel nucen, aby přijal něco jiného, než co přísluší k jeho pohledávce, a dlužník nemůže být nucen, aby poskytl něco jiného, než co je dlužen. Totéž platí o místě, čase a způsobu splnění.
- Mají-li si strany navzájem plnit **zároveň**, může splnění požadovat jen ta strana, která sama dluh již splnila, nebo je ochotna a schopna splnit dluh současně s druhou stranou.

Řádné plnění

- Kdo plní za úplatu jinému, je **zavázán plnit bez vad s vlastnostmi vymíněnými nebo obvyklými** tak, aby bylo možné použít předmět plnění podle smlouvy, a je-li stranám znám, i podle účelu smlouvy.
- Je-li splněno vadně, má příjemce **práva z vadného plnění**.
- Dlužník plní **vadně**, zejména
  - a) poskytne-li předmět plnění, který nemá stanovené nebo ujednané vlastnosti,
  - b) neupozorní-li na vady, které předmět plnění má, ač se při takovém předmětu obvykle nevyskytují,
  - c) ujistí-li věřitele v rozporu se skutečností, že předmět plnění nemá žádné vady, anebo že se věc hodí k určitému užívání, nebo
  - d) zcizí-li cizí věc neoprávněně jako svoji.

Způsob plnění

- Lze-li dluh splnit několika způsoby, pak se má za to, že **volba způsobu plnění náleží dlužníku**. Má-li právo volby věřitel, musí způsob plnění zvolit v ujednané době, jinak bez zbytečného odkladu tak, aby dlužník mohl podle jeho volby splnit.
- Nevykoná-li strana volbu včas, nabývá právo zvolit způsob plnění trvale druhá strana.
- Kdo zvolil způsob plnění, nemůže jej bez souhlasu druhé strany změnit.

- Dluh se plní **vcelku**.
- Nabízí-li dlužník **částečné plnění**, musí je věřitel přijmout, neodporuje-li to povaze závazku nebo účelu smlouvy.
- Bylo-li ujednáno **plnění ve splátkách** a nesplnil-li dlužník některou splátku, má věřitel **právo na vyrovnaní celé pohledávky**, pokud si to strany ujednaly. Toto právo může věřitel uplatnit nejpozději do splatnosti nejbližší splátky.

Náhradní plnění

- Nelze-li dluh splnit proto, že **věřitel je neznámý nebo nepřítomný**, že **věřitel odmítl bezdůvodně plnění přijmout**, že **dlužník je bez své viny v nejistotě, kdo je věřitelem**, nebo **z jiných důležitých příčin na straně věřitele**, je dlužník oprávněn složit předmět plnění do soudní úschovy. Účelně vynaložené náklady spojené s náhradním splněním jdou k tíži věřitele.
- O složení předmětu plnění do úschovy vyrozmí soud toho, pro koho se složení stalo, a podle potřeby zařídí jeho zastoupení.

Místo plnění

K řádnému splnění se vyžaduje, aby byl dluh splněn ve stanoveném místě. Nelze-li místo plnění zjistit ze smlouvy, povahy závazku nebo z účelu plnění, plní se v místě stanoveném zákonem.

- Nepeněžitý dluh plní dlužník v místě svého bydliště nebo sídla. Peněžitý dluh plní dlužník v místě bydliště nebo sídla věřitele.
- Vznikl-li závazek při provozu závodu, plní se dluh v místě závodu. To platí obdobně, vznikl-li závazek při provozu provozovny.
- Plní-li dlužník peněžitý dluh prostřednictvím poskytovatele platebních služeb, je dluh **splněn připsáním peněžní částky na účet poskytovatele platebních služeb věřitele.**
- Plní-li dlužník peněžitý dluh poštovním poukazem, je dluh splněn
  - připsáním peněžní částky na účet poskytovatele platebních služeb věřitele, je-li dluh plněn na účet, nebo
  - vyplacením peněžní částky věřiteli v hotovosti.

Čas plnění

- Je-li čas plnění přesně ujednán nebo jinak stanoven, je **dlužník povinen plnit i bez vyzvání věřitele**.
- Neujednají-li strany, kdy má dlužník splnit dluh, **může věřitel požadovat plnění ihned** a dlužník je poté povinen splnit **bez zbytečného odkladu**.

Neplyne-li z ustálené předchozí praxe stran nebo ze zvyklostí něco jiného, má se za to, že strany ujednaly čas plnění výrazem

- a) „začátkem období“ prvních deset dnů tohoto období,
- b) „polovinou měsíce“ období od 10. do 20. dne v měsíci,
- c) „polovinou čtvrtletí“ druhý měsíc čtvrtletí,
- d) „konec období“ posledních deset dnů období,
- e) „ihned“ dobu do pěti dnů, avšak při dodávce potravin nebo surovin dobu do dvou dnů a při dodávce strojírenských výrobků dobu do deseti dnů.

Prodlení dlužníka (mora debitoris)

Dlužník, který svůj dluh řádně a včas neplní, je **v prodlení**. Dlužník není za prodlení odpovědný, nemůže-li plnit v důsledku prodlení věřitele.

- Po dlužníkovi, který je v prodlení, může věřitel vymáhat splnění dluhu, anebo může od smlouvy odstoupit za podmínek ujednaných ve smlouvě nebo stanovených zákonem.
- Po dlužníkovi, který je v prodlení se splácením peněžitého dluhu, může věřitel, který řádně splnil své smluvní a zákonné povinnosti, požadovat zaplacení úroku z prodlení, ledaže dlužník není za prodlení odpovědný.

Věřitel má **právo na náhradu škody** vzniklé nesplněním peněžitého dluhu jen tehdy, není-li kryta úroky z prodlení.

Dlužník nese po dobu svého prodlení nebezpečí škody na věci, ať již škoda vznikla z jakékoli příčiny, ledaže prokáže, že by škoda vznikla i při řádném plnění jeho povinnosti nebo že škodu způsobil věřitel nebo vlastník věci.

Prodlení věřitele (mora creditoris)

- Věřitel je v prodlení, nepřijal-li řádně nabídnuté plnění nebo neposkytl-li dlužníku součinnost potřebnou ke splnění dluhu.
- Je-li předmětem plnění věc, nese věřitel po dobu svého prodlení nebezpečí škody na věci, ať již škoda vznikne z jakékoli příčiny. To neplatí, způsobí-li škodu dlužník.

Fixní závazek

- Byla-li ve smlouvě ujednána přesná doba plnění a vyplývá-li ze smlouvy nebo z povahy závazku, že **věřitel nemůže mít na opožděném plnění zájem, zaniká závazek počátkem prodlení dlužníka**, ledaže věřitel dlužníku bez zbytečného odkladu oznámí, že na splnění smlouvy trvá.
- Zánikem závazku nastávají **tytéž účinky, jako by věřitel od smlouvy odstoupil.**

Jiné způsoby zániku závazku

- Dohoda
- Započtení
- Odstupné
- Splynutí
- Prominutí dluhu
- Výpověď
- Odstoupení od smlouvy
- Následná nemožnost plnění
- Smrt dlužníka nebo věřitele

Dohoda

- Stranám je na vůli **ujednat si zánik závazku**, aniž bude zřízen závazek nový.

Započtení

- Dluží-li si strany vzájemně plnění stejného druhu, může každá z nich prohlásit vůči druhé straně, že svoji pohledávku započítává proti pohledávce druhé strany. K započtení lze přistoupit, jakmile straně vznikne právo požadovat uspokojení vlastní pohledávky a plnit svůj vlastní dluh.
- Započtením se obě pohledávky ruší v rozsahu, v jakém se vzájemně kryjí; nekryjí-li se zcela, započte se pohledávka obdobně jako při splnění. Tyto účinky nastávají k okamžiku, kdy se obě pohledávky staly způsobilými k započtení.

Odstupné

- Ujednají-li si strany, že jedna z nich může závazek zrušit zaplacením odstupného, **ruší se závazek zaplacením odstupného obdobně jako při odstoupení od smlouvy**. Právo zrušit závazek zaplacením odstupného však nemá strana, která již, byť i jen zčásti, plnění druhé strany přijala nebo druhé straně sama plnila.

Splynutí

- Splyne-li jakýmkoli způsobem právo s povinností v jedné osobě, zaniknou právo i povinnost, nestanoví-li zákon jinak.
- Splyne-li právo věřitele s povinností toho, kdo závazek zajišťuje, nezaniká tím hlavní dluh.

Prominutí dluhu

- Promine-li věřitel dlužníku dluh, má se za to, že **dlužník s prominutím dluhu souhlasí**, pokud neprojevil bez zbytečného odkladu nesouhlas výslovně nebo plněním dluhu.
- Promine-li věřitel povinnost tomu, kdo dluh zajišťuje, **nemá prominutí účinky vůči hlavnímu dluhu**. Propustí-li však věřitel ze závazku jednoho ze spoluručitelů, zůstávají ostatním spoluručitelům zachovány námitky, které mohl uplatnit spoluručitel, jehož povinnost byla prominuta.

Výpověď

- Závazek lze vypovědět, ujednají-li si to strany nebo stanoví-li tak zákon.
- Je-li závazek vypovězen, **zaniká uplynutím výpovědní doby**. Lze-li však závazek vypovědět bez výpovědní doby, zaniká závazek účinností výpovědi.
- Zavazuje-li smlouva ujednaná na dobu neurčitou alespoň jednu stranu k nepřetržité nebo opakované činnosti, anebo zavazuje-li alespoň jednu stranu takovou činnost strpět, lze závazek **zrušit ke konci kalendářního čtvrtletí výpovědí podanou alespoň tři měsíce předem**.
- Byla-li smlouva bez vážného důvodu uzavřena na dobu určitou tak, že zavazuje člověka na dobu jeho života, anebo že zavazuje kohokoli na dobu delší než deset let, **lze se po uplynutí deseti let od vzniku závazku domáhat jeho zrušení**. Soud závazek zruší i tehdy, pokud se okolnosti, z nichž strany zřejmě vycházely při vzniku závazku, změnily do té míry, že na zavázané straně nelze rozumně požadovat, aby byla smlouvou dále vázána.

Odstoupení od smlouvy

Od smlouvy **lze odstoupit**, ujednají-li si to strany, nebo stanoví-li tak zákon.

- Poruší-li strana smlouvu **podstatným způsobem**, může druhá strana bez zbytečného odkladu od smlouvy odstoupit. Podstatné je takové porušení povinnosti, o němž strana porušující smlouvu již při uzavření smlouvy věděla nebo musela vědět, že by druhá strana smlouvu neuzavřela, pokud by toto porušení předvídala; v ostatních případech se má za to, že porušení podstatné není.
- Jakmile strana oprávněná odstoupit od smlouvy oznámí druhé straně, že od smlouvy odstupuje, nebo že na smlouvě setrvává, nemůže volbu již sama změnit.
- Mohla-li strana odstoupit od smlouvy pro podstatné porušení smluvní povinnosti a nevyužila své právo, **nebrání jí to odstoupit od smlouvy později s odkazem na obdobné jednání druhé strany.**

Odstoupením od smlouvy se **závazek zrušuje od počátku.**

Následná nemožnost plnění

- Stane-li se dluh po vzniku závazku nesplnitelným, **zaniká závazek pro nemožnost plnění**. Plnění není nemožné, lze-li dluh splnit za ztížených podmínek, s většími náklady, s pomocí jiné osoby nebo až po určené době.
- Nemožnost plnění **prokazuje dlužník**.

Neoznámí-li dlužník věřiteli, že se splnění dluhu stalo nemožným, bez zbytečného odkladu poté, co se o tom dozvěděl nebo dozvědět musel, **nahradí věřiteli škodu vzniklou tím, že věřitel nebyl o nemožnosti plnění včas vyrozuměn**.

Smrt dlužníka nebo věřitele

- **Smrtí dlužníka** povinnost nezanikne, ledaže jejím obsahem bylo plnění, které mělo být provedeno osobně dlužníkem.
- **Smrtí věřitele** právo zanikne, bylo-li plnění omezeno jen na jeho osobu.

Zajištění a utvrzení dluhu

- Jistota
- Zajištění
  - Ručení
  - Finanční záruka
  - Zajišťovací převod práva
  - Dohoda o srážkách ze mzdy
- Utvrzení dluhu
  - Smluvní pokuta
  - Uznání dluhu

Zajištění dluhu

- Dluh lze **zajistit**
  - zaváže-li se třetí osoba věřiteli nebo ve prospěch věřitele za dlužníkovu plnění, anebo
  - dá-li někdo věřiteli nebo ve prospěch věřitele majetkovou jistotu, že dlužník svůj dluh splní.
- Dluh lze **utvrdit**
  - ujednáním smluvní pokuty nebo
  - uznáním dluhu.

Jistota

- Kdo je povinen dát jistotu, učiní své povinnosti zadost **zřízením zástavního práva**.
- Není-li někdo s to dát jistotu zřízením zástavního práva, dá jistotu **způsobilým ručitelem**. Má se za to, že způsobilým ručitelem je osoba, která může být žalována v tuzemsku a která má vhodný majetek.
- Nikdo není povinen přijmout věc jako jistotu do částky vyšší, než kolik činí dvě třetiny obvyklé ceny.

Ručení

- Kdo věřiteli prohlásí, že ho uspokojí, jestliže dlužník věřiteli svůj dluh nesplní, stává se dlužníkovým ručitelem. Nepřijme-li věřitel ručitele, nemůže po něm nic žádat.
- **Ručitelské prohlášení** vyžaduje písemnou formu.

Finanční záruka

- Finanční záruka **vzniká** prohlášením výstavce v záruční listině, že uspokojí věřitele podle záruční listiny do výše určité peněžní částky, nesplní-li dlužník věřiteli určitý dluh, anebo splní-li se jiné podmínky určené v záruční listině. Je-li výstavcem banka, zahraniční banka nebo spořitelní a úvěrní družstvo, jedná se o **bankovní záruku**.
- **Záruční listina** vyžaduje písemnou formu.

Zajišťovací převod práva

- Smlouvou o zajišťovacím převodu práva **zajišťuje dlužník nebo třetí osoba dluh tím, že věřiteli dočasně převede své právo.**
- Má se za to, že zajišťovací převod práva je převodem s rozvazovací podmínkou, že dluh bude splněn.

Dohoda o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů

- Dluh lze zajistit dohodou věřitele a dlužníka o srážkách ze mzdy nebo platu, z odměny ze smlouvy o výkonu závislé práce zakládající mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem obdobný závazek nebo z náhrady mzdy nebo platu **ve výši nepřesahující jejich polovinu**. Nejde-li o srážky podle věty první k uspokojení práva zaměstnavatele, je třeba k uzavření dohody předchozího souhlasu zaměstnavatele.
- Proti plátcí mzdy nebo platu nabývá věřitel práva na výplatu srážek okamžikem, kdy byla plátcí dohoda předložena.
- Náklady spojené s placením srážek nese plátce mzdy nebo platu; má-li však plátce mzdy nebo platu plnit současně podle několika dohod o srážkách ze mzdy nebo platu, jdou náklady s placením srážek podle druhé a další dohody k tíži dlužníka.

Smluvní pokuta

- Ujednají-li strany pro případ porušení smluvené povinnosti smluvní pokutu v určité výši nebo způsob, jak se výše smluvní pokuty určí, může věřitel požadovat smluvní pokutu bez zřetele k tomu, zda mu porušením utvrzené povinnosti vznikla škoda. Smluvní pokuta může být ujednána i v jiném plnění než peněžitém.
- Zaplacení smluvní pokuty nezbavuje dlužníka povinnosti splnit dluh smluvní pokutou utvrzený.
- Je-li ujednána smluvní pokuta, **nemá věřitel právo na náhradu škody** vzniklé z porušení povinnosti, ke kterému se smluvní pokuta vztahuje.
- Nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu může soud na návrh dlužníka snížit s přihlédnutím k hodnotě a významu zajišťované povinnosti až do výše škody vzniklé do doby rozhodnutí porušením té povinnosti, na kterou se vztahuje smluvní pokuta. K náhradě škody, vznikne-li na ni později právo, je poškozený oprávněn do výše smluvní pokuty.

Uznání dluhu

- Uzná-li někdo svůj dluh **co do důvodu i výše** prohlášením učiněným v písemné formě, má se za to, že **dluh v rozsahu uznání v době uznání trvá**.
- **Placení úroků** se považuje za uznání dluhu ohledně částky, z níž se úroky platí.
- Plní-li dlužník dluh zčásti, má částečné plnění účinky uznání zbytku dluhu, lze-li z okolností usoudit, že tímto plněním dlužník uznal i zbytek dluhu.
- Výše uvedené **neplatí**, je-li pohledávka věřitele již promlčena.

